

Ačkoli rok 1979 začal hlasitou střelbou z pušek, pouličními demonstracemi a shromážděními, nic nenasvědčovalo tomu, že nakonec zásadním způsobem změní osudy tolika mladých, věrných a pokorných sluhů Alláha, že tolik z nich opustí své domy, rodiny a dosavadní životy. Vydali se do neznáma, všechno nechali za sebou a všeho se vzdali. Jako by se vydávali do záhuby netušíce, co jim přinese zítřek. Raději však zvolili neznámo než životní role, jaké jim podsouvala tradice, konvence, zvyky, povinnosti a očekávání s nimi spojená, ale i závazky vděčnosti, které z nich činily bezprávné jedince. Role, v nichž bylo vše od začátku do konce jasné a předvídatelné. Hledali své vlastní místo pod sluncem a zřekli se přitom toho, které jim bylo přiděleno, i všeho, co s ním souviselo. Zřekli se lákavé stability, blahobytu a pocitu bezpečí, a někdy dokonce i jmen a příjmení rozhodujících o jejich identitě. Zbavovali se jich jako nenáviděných škrtcích šatů.

Vybírali si nová jména a bez skrupulí, pochybností, a dokonce i bez vzpomínek se vydávali do svatých válek, které je měly očistit a osvobodit od lží a pokoření, s nimiž souhlasili jejich otcové, učitelé a vůdci.

Osvobození od minulosti byli připraveni postavit se čemukoli, co pokládali za špatné a nespravedlivé. Omámila je představa hrdinství a mučednictví. Beze strachu se pouštěli do dalších a dalších bitev, aby zbořili staré pořádky. Byli prokletí a dostali se mimo zákon. Jejich osudem se stalo věčné tuláctví, stali se kočovníky svatých válek.

Onoho roku se do války vydal i dvaadvacetiletý Saúd Usáma bin Muhammad bin Avad bin Ládín, jenž bude o téměř čtvrt století později prohlášen za nejnebezpečnějšího rebela.

Když přišel v Džiddě na pobřeží Rudého moře na svět jako sedmý syn a sedmnáctý potomek jemenského stavebního magnáta Muhammada bin Ládína (děti měl jeho otec celkem přes padesát), zdálo se, že ho čeká úplně jiný osud a že dožije své dny jako bohatý obchodník či továrník, dědic rodinného majetku, jehož život bude stejně blahobytný jako monotónní, typický pro většinu saúdských boháčů, mezi nimiž vyrostl a byl vychován.

Jeho otec Muhammad bin Avad bin Ládín, negramotný rolník z chudého hornatého Jemenu, přišel do Saúdské Arábie na začátku dvacátého století přilákaný legendami o pohádkových pokladech a bohatství, jež v sobě země, která zrodila proroka Mohameda, skrývá. Nezbohatl však na ropě, ale v oblasti stavebnictví. Majetní Saúdové chtěli své peníze zhodnotit a potřebovali odborníky na inženýrství, účetnictví a průmysl. Schopný Muhammad bin Ládín pochopil, že v kolébce islámu a ropy bude největší poptávka po asfaltových silnicích, honosných palácích pro ropné šejky a po mešitách. Díky půjčeným penězům se z přístavního dělníka v Džiddě stal majitelem nevelké, ale skvěle prosperující stavební firmy, jejíž moc měla od této chvíle růst spolu s bohatstvím saúdského království.

Saúdské aristokracii se velmi zalíbila cesta pro poutníky do Mekky, kterou Muhammad navrhl a vybuřoval, a ještě víc ta, která se v serpentínách klikatila mezi horskými srázy hned nad břehy moře a vedla do letního královského paláce at-Taif. Jemenský podnikatel si získal i náklonnost krále Saúda upoutaného na invalidní vozík, když v jeho paláci postavil podjezdy a výtahy, díky nimž se mohl panovník přemísťovat z patra do patra.

Saúdkému králi Abd al-Azízovi se zase tak zalíbil palác, který jemenský stavitel postavil, že se z nich stali blízcí přátelé a král nařídil, aby byly bin Ládinovi svěřovány všechny klíčové stavební kontrakty v zemi. Původně chudý rolník se tak stal nejen boháčem, ale i přítelem saúdkého dvora. Jeho synové už mohli studovat na těch nejlepších a nejdražších prestižních školách. Jako důvěrník králů a princů se Muhammad bin Ládin dokonce zapojil do palácových sporů o nástupnictví na trůnu. Vsadil na prince Fajsala, ačkoli se zdálo, že právě on má jen malé šance na úspěch. Riziko se však vyplatilo. Díky Muhammadovým penězům zvítězil Fajsal v boji o trůn a jako výraz vděčnosti vydal nařízení svěřující bin Ládinovi a jeho firmě téměř všechny stavební práce v království, které nyní vstupovalo do epochy ropného boomu. Už po Muhammadově smrti získala jeho rodinná firma výlučné právo rekonstruovat nejposvátnější muslimské mešity v Mekce, Medíně a na Chrámové hoře v Jeruzalémě. Kontrakty vynesly bin Ládinovým synům slávu a úctu, ale také další miliardy, které z nich učinily jednu z nejbohatších rodin světa.

Po smrti Muhammada bin Láдина, který zahynul při havárii vrtulníku, vybudovali synové z jeho firmy skutečné impérium s pobočkami v Americe, Asii i Evropě. Věnovali se prakticky každé oblasti, která jim mohla přinést zisk – ropě, chemii, telekomunikacím, turistice i stavebnictví. Koordinaci všech poboček se zabývala speciální kancelář vytvořená ve Švýcarsku. Postupně se právě z ní stalo hlavní sídlo firmy. Časopisy *Forbes* a *Fortune* označily klan bin Ládinů za jeden z nejbohatších na světě.

Bratři bin Ládinové byli dál důvěrníky a poradci saúdkého dvora, mnozí příslušníci saúdké aristokracie měli v jejich firmě své podíly. Získali si v arabském světě takové renomé, že zájmům firmy neuškodila ani nechvalná Usáмова pověst. Celosvětově hledaný Usáma bin Ládin už se skrýval

v Afghánistánu, když jeho bratři vyhrávali výběrová řízení na stavbu luxusních hotelů v Sýrii a obnovu Bejrútu zničeného občanskou válkou. Získali zakázku na opravu americké vojenské základny v saúdkém Dahránu, kterou předtím vyhodili do vzduchu teroristé údajně řízení právě Usámou. Bratři nejen obnovovali to, co Usáma zničil, ale dál patřili k nejbližším a nejdůvěryhodnějším přátelům těch, které Usáma pokládal za své úhlavní nepřátele. Dbali na dobré vztahy a společné zájmy se zástupci americké politické elity. Firma bin Ládinů spolupracovala s podniky, v jejichž dozorcích radách seděli bývalí američtí prezidenti, ministři vnitra a obrany. Na návštěvu do Džiddy ochotně jezdili George Bush i jeho někdejší ministři zahraničí James Baker a George Schultz. Mnozí z členů klanu bin Ládinů se v Americe ostatně usadili, jeden z bratrů dokonce na harvardské univerzitě financoval stipendia pro studenty zabývající se problematikou islámu. Bratři s Američany nejen obchodovali, ale pomáhali jim i v politických záležitostech. Umožňovali Američanům tajný prodej zbraní iránským ajatolláhům tím, že vystavovali faktury na jména nikaragujských povstalců bojujících proti komunistickému režimu v Manague. Na tyto transakce dohlížel Salem bin Ládin, a to až do své tragické smrti v troskách soukromého letadla.

Usáma, jemuž osud a rodina zajistily roli jednoho z dědiců rodinného majetku, se na ni připravoval v nejlepších školách a později na Univerzitě krále Abd al-Azíze v Džiddě, kde studoval management a ekonomii. Jako žák a student ničím nevynikal. Samozřejmě kromě svého vzrůstu – téměř dva metry a jen něco přes šedesát kilo způsobily, že své spolužáky přerůstal o dvě hlavy. Nebyl však ani nejbystřejší, ani nejpracovitější. Nebyl nejpohlednější ani nejošklivější. I ve vlastní rodině setrval v průměru. Nebyl nejstarší ani nejmladší. Nebyl nejmilovanější ze synů, ale nebyl ani tím nenáviděným. Všude byl jen nejvyšší. Takového, tedy tichého, skromného,

lehce nesmělého a kromě výšky absolutně ničím nevyčívajícího jedince si ho pamatovali i Usámovi vrstevníci ze školních a univerzitních let. Vyrůstal v blahobytu a osamění. Jeho matka, hrdá syrská kráska Álíja, byla čtvrtou a poslední oficiální manželkou jeho otce. Jako cizinku ji zbytek rodiny pocházející z konzervativních saúdských a jemenských rodů nikdy nepřijal. Usáma byl jejím jediným potomkem. Protože manželky bin Ládina žily každá ve svém domě, stýkal se Usáma se svými sourozenci jen zřídka. Ti ho navíc kvůli matce považovali za černou ovci. Mimo jiné proto ho bratři nenechali řídit rodinné podnikání a jeho stížnosti odbyli tím, že mu svěřili několik nevelkých firem v Jemenu, Súdánu a Keni. Získal také procentní podíl z rodinného kapitálu, dohled nad nímž svěřil umírající patriarcha rodu králi Saúдови.

Díky majetku, jaký otec shromáždil, si Usáma mohl dovolit jakékoli vrtochy. Bylo mu sotva jedenáct, když po smrti otce zdědil téměř sto milionů dolarů z rodinného majetku. Když mu bylo patnáct, stal se majitelem prvního stáda dostihových koní, kteří se měli stát jeho životní vášní. Procestoval celý arabský svět, polovinu Evropy a Ameriky. Jezdil v cadillacích a nosil módní, dole rozšířené kalhoty. Spolu s kamarády a vrstevníky, dětmi saúdských šejků a tamější aristokracie, které zbohatly na ropném boomu a byly vychovávány chůvami a soukromými učiteli, utrácel peníze v barech, nočních klubech a na diskotékách. Často se přitom zapléтал do opileckých šarvátek o tanečnice a prostitutky. Vedl bezstarostný život, ale zároveň neměl žádný cíl.

Náhlé a obrovské bohatství, k jakému přišli jejich otcové, otevřelo těmto mladým lidem dřív nedostupný svět se všemi jeho rozkošemi a radovánkami. Oddali se dekadentnímu uspokojování potřeb, jednou nohou žili ve světě tvrdých zvyků, tradic a náboženských principů zemí, v nichž vyrostli, a druhou v bláznivé modernitě a rouhavém relativismu Evropy a Ameriky zpochybujícím veškeré hodnoty.

Ztráceli orientaci i svoji identitu. Nevěděli, kdo jsou, kam patří ani co chtějí. V moderním světě pokroku se styděli za svoji víru a zvyky, které jim připadaly zaostalé a provinční. Chtěli se připodobnit evropským a americkým elitám, protože je pokládali za vzor chování, módy i hodnot. Kupovali si paláce, domy, hotely, letadla a limuzíny. Nikdy však nebyli přijati. Ostatní se k nim chovali jako ke zbohatlíkům, jejichž hodnota se rovnala pouze hodnotě jejich šekových knížek a peněženek napěchovaných petrodolary.

Nedokázali se najít ani ve svých rodinách, kde se chtěli nechtě museli podříditi starým zásadám a rituálům, které už dávno považovali za přežitě. V patriarchálních arabských rodinách patřila úcta ke starším a poslušnost k těm nejposvátnějším hodnotám srovnatelným s vroucnou zbožností a úctou k tradicím. Konzervatismus a hierarchické uspořádání společnosti zajišťovaly bezpečí a pořádek, v němž každý znal své místo i svoji budoucnost. Tato struktura a její mechanismy neponechávaly prostor pro volnost jedince, vylučovaly pochybnosti, svobodu volby i jakýkoli odpor.

Mladí bohatí Arabové posílání do nejlepších škol arabského světa i vzdálenější ciziny vyrůstali plni pochybností a váhání. Měli se vydat po stopách svých otců, ale zároveň dosáhnout mnohem víc. Otcové reprezentující první úspěšnou generaci jim zajistili nesrovnatelně víc možností, než měli kdysi oni sami. V zemích takzvaného třetího světa znamenala příslušnost k elitě přístup k nepřeborným výhodám. O to víc byli svým otcům dlužni naplněním jejich snů.

Pocit dluhu a povinné vděčnosti, stejně jako otcovská očekávání a naděje spolu s konzervatismem a důrazem kladeným na staré neměnné pořádky, mladé Araby svazovaly, činily jejich pohodlný a blahobytný život prázdným. Žili bez sebemenšího pocitu, že to, co dělají, má smysl. Výběr vlastní životní cesty znamenal ve většině případů vypovězení poslušnosti otci, tedy nutnost spáchat nejtěžší hřích.

Arabové, jejichž mládí připadlo na polovinu sedmdesátých let, patřili ke generaci, pro kterou se hodnoty a svět jejich otců ukázaly být příliš těsné. Studium v cizích městech a cestování po světě jim otevřelo oči. Ukázalo jim, že lze žít jinak. Byli dětmi krize. Vyrůstali v období neustálých pokorění a porážek, jaké muslimové zakoušeli všude po světě. Ve válkách byli bití a rozeštváváni proti sobě navzájem. Z jejich vůdců se stali zkorumpovaní darebáci a tyrani promrhávající bohatství, jejichž jedinou legitimitou pro spravování moci byl fakt, že je potřebovaly cizí mocnosti.

Postupně dozrávali ke vzpouře proti všemu, co tvořilo jejich dosavadní život. Byli si vědomi eroze a zkorumpovanosti i těch nejvznešenějších idejí a hodnot. Industrializace, nacionalismus, socialismus či liberalismus, které měly jejich země mávnutím kouzelného proutku přenést do moderní doby, jen prohloubily schizofrenii jejich vůdců. V zahraničí si mohli dovolit to, co ve vlastní zemi odsuzovali a zakazovali. Jejich synové teď zjišťovali, že příkaz poslušnosti slouží k vynucování nezasloužené úcty, tradice maskují pokrytectví a provinčnost, a sama víra se stala jen bezmyšlenkovitým rituálem.

Nikde se necítili doma a nevyhnutelně se tak ocitli před rozhodnutím – museli si vybrat buď smír, nebo vzpouru. Bohatství nabízelo mladým šanci uniknout, ale zároveň se stávalo vražednou pastí.

Měli před sebou dvě možnosti – utlumit v sobě vnitřní revoltu, vrátit se domů a žít život, jaký jim diktovaly tradice a otcové, nebo se s rodinou i celým dosavadním životem rozejít, zřít se svých kořenů a jako miliony jiných příchozích z Asie a Afriky přesídlit do Nového světa a žít životem jeho obyvatel. Třetí cestu, o níž se na zahraničních školách tu a tam zmiňovali jen nemnozí, pokládali ostatními buď za nenapravitelné snílky, nebo nebezpečné šílence, jim nakonec ukázal život sám.

Přišel rok 1979. V dalekém Afghánistánu vypukla válka, kterou muslimští duchovní nazvali svatou. Tisícům mladých Arabů hledajícím stejně zoufale jako nejistě svoji životní cestu připadala afghánská válka jako vysvobození. Považovali ji za cosi čistého a spravedlivého, za cosi, co by se mohlo stát začátkem obrození, životodárným deštěm, za který se modlili jejich předci na sluncem vyprahlých pouštích. Mladí se do války zapojili proti vůli svých otců, ale takovouto vzpouru bylo snazší omluvit příkazem víry.

V sedmdesátém devátém roce dokončil Usáma bin Ládín studia. O pět let dřív, jako sedmnáctiletý, pojal za svoji první manželku vzdálenou syrskou sestřenicí. Byla to poslední věc, kterou udělal jako úlitbu povinnostem, které se od něj očekávaly. Od této chvíle už směřoval pouze cestou, kterou sám uznal za jediné správnou a autentickou. Osamělý, odmítnutý a zkažený pohodlným životem začal hledat útěchu v islámu. Jako dítě se mezi sourozenci vždy vyznačoval zbožností, za studentských časů se stal takřka fanatikem a členem náboženské policie Muslimského bratrstva. Vyzýval kolegy k bití méně zbožných, nebo dokonce svobodomyšlných studentů, sám se však bitkám vyhýbal jako čert kříži. Držel s těmi, kteří nesnášeli odlišné názory, pochybnosti či plané akademické debaty.

Jeho duchovním učitelem se stal profesor teologie, palestinský šejk Abdalláh Azzam, jeden z vůdců Muslimského bratrstva, stále vlivnější a nesmlouvavější organizace, proti níž arabské režimy čím dál silněji vystupovaly. Před lety byl šejk Azzam jedním ze spolupracovníků Jásira Arafata, jenž chtěl v čele mladých radikálů z organizace Fatah bojovat za svobodu Palestiny. Když se však Arafat začal ze svatého bojovníka měnit v politika uzavírajícího dohody s nepřítelem a odsunujícího do pozadí příkazy víry, prohlásil ho Azzam za zrádce, přerušil s ním kontakty a rozhodl se vytvořit novou bojovou organizaci pod názvem Hamás.

Ta měla v Palestině vyvolat povstání proti Izraeli. V šejkovi Azzamovi našel Usáma učitele a průvodce, ochránce a mistra. Když ruská armáda v prosinci 1979 zaútočila na Afghánistán, byl bohabojný Azzam jedním z prvních, kdo muslimy vyzval ke svaté válce proti nevěřícím. Usáma se rozhodl zapojit do této války po boku svého mistra. Šejk Azzam rozkrýval mladému Saúdu tajemství teologie i světové politiky. Pod jeho vlivem začal Usáma pochybovat o povstavitelství vůdců muslimských zemí i o jejich morálním právu stát v čele půl druhé miliardy muslimů. Přitom by stačilo, aby se spojili pod jedním praporem a jedním vedením, a z pohrdaných, slabých a rozhádaných vazalů by se proměnili v rovnoprávné partnery těch, kteří si s odvoláním na svoji vojenskou, ekonomickou či politickou sílu uzurpovali právo vládnout světu.

Válka v Afghánistánu byla jen jednou z událostí sedmdesátého devátého roku, které Usáma a jemu podobní rebelové pokládali za znamení a předzvěst velkých změn. Egyptský prezident Anvar as-Sádát se podle jejich názoru dopustil další zrady. Vystoupil totiž ze společné fronty arabských států a podepsal separatistický mír s Izraelem. Egyptské hlavní město se tak stalo centrem nekompromisního muslimského protestu. V Íránu se na první pohled bezbranným a slabým muslimským vzbouřencům podařilo svrhnout šáhův režim podporovaný silnou Amerikou a prohlásit Írán za muslimskou republiku založenou na zákonech Koránu a ovládanou ajatolláhy, nejsvatějšími z učenců. K protestům došlo i v samotné kolébce islámu, v Saúdské Arábii, kde byl o čtyři roky dřív zavražděn král Fajsal. Několik stovek rebelů vedených Džuhajmánem al-Utajbím obsadilo Velkou mešitu v Mekce a vyzvalo věřící, aby svrhli monarchii Saúdů, jejich majetek rozdali obyvatelům království a přerušili kontakty s křesťanským Západem až do doby, než ten uzná muslimské společenství za rovnoprávného partnera a začne vážně

naslouchat jeho požadavkům a nárokům. Po dvou týdnech okupace mešity bezpečnostní složky vzpouru krvavě potlačily. Ti z vůdců povstání, které se podařilo zatknout, byli odsouzeni k trestu smrti setnutím hlavy.

Bouřit se začínal celý arabský svět.

Afghánská válka, která vypukla krátce po vzpouře v Mekce, se stala nečekanou pomocí jak pro rodinu Saúdů, tak pro všechny další režimy islámského světa. Mohli nyní odvrátit pozornost od veškerých obvinění, která se na ně snášela ze strany stále početnějších rebelů vyzývajících k povstání. Tím, že podpořili svatou válku, mohli napravit svoji pošramocenou reputaci. Ale hlavně se mohli zbavit vzbouřenců – posílali je do války, tedy na jistou smrt.

Pro rodinu bin Ládinů se afghánská válka stala příležitostí, jak Saúdům ještě jednou prokázat službu. Firma bin Ládinů začala jako jedna z prvních posílat peníze afghánským mudžáhidům, čímž od tohoto těžkého a nevděčného úkolu osvobodila saúdské vládcy. Když pak Usáma oznámil, že se chce do války zapojit, byla jeho rodina přešastná a hrdá. Schválila Usámův nápad a dala mu své požehnání. Počítala, že se dočká jak zásluh v nebi, tak vděku saúdských vládců.

Afghánská válka zachránila i Ameriku, kterou už muslimové kvůli jejímu přátelství s Izraelem nepovažovali jen za přítele, jenž zradil, ale přímo za nepřitele.

Pro rozhádaný islámský svět se tato válka stala po palestinsko-izraelském konfliktu druhou příležitostí k demonstraci jednoty. V roce 1973 se muslimové spojili proti Spojeným státům. Arabské ropné vydírání vystrašilo Američany víc než představa muslimských teroristů chystajících bombové atentáty a anašejících rukojmí.

Rusové, nepřátelé Ameriky, vždy stáli na straně Arabů. Získali si jejich vděčnost a náklonnost, ale i politický vliv, hlasy v OSN a kontrakty na dodávky zbraní. I íránský ajatolláhové odsuzující bezbožný komunismus nakonec došli

k závěru, že komunisté jsou menším zlem než američtí imperialisté.

Revoluce iránských ajatolláhů v roce 1979 mířila jak proti šáhovi, tak proti Americe, jejímu životnímu stylu, aroganci a rozhazování sítí na Blízkém východě. Když už se zdálo, že Američany nemůže před ostudnou evakuací z arabského světa nic zachránit, zaútočili Rusové na Afghánistán, a dali tak Washingtonu šanci vylepšit v očích muslimů svůj nedobrý obrázek. Bílý dům vedl s Kremlem smrtící vyhlazovací válku a v afghánském konfliktu spatřoval další příležitost, jak nechat vyčerpaného nepřítele vykrváčet. Američané se nejen rozhodli vojensky i finančně podpořit afghánské mudžáhidy, ale s jejich pomocí také poštvat proti Moskvě padesát milionů muslimů obývajících jih Impéria zla. Úkol rozničit povstání nebyl svěřen uzbeckým ani tádžickým demokratům věřícím ve volný trh, lidská práva a toleranci, ale nejzavilejším náboženským fanatikům a šovinistům připraveným zemřít pro dosažení cíle a zabít kohokoli, kdo by se opovážil s nimi nesouhlasit. K radosti Američanů byla afghánská válka proti Kremlu prohlášena za svatou. Účast v ní se tak stala náboženskou povinností a smrt na bitevním poli otvírala brány ráje.

Američtí spojenci na Blízkém východě a v Asii dostali doporučení, aby dobrovolníkům nejen nekomplikovali odjezd do Afghánistánu, ale aby je k tomu přímo vybízeli a pomáhali jim v přípravách na cestu. Světské režimy Blízkého východu, severní Afriky a jižní Asie ochotně umožňovaly vlastním fanatikům odjet. Věřily, že se tak zbaví nebezpečných buřičů. Pákistánský vojenský diktátor Zijául Hak nařídil svým velvyslancům, aby bez zbytečných cavyků a ve zrychleném řízení udělovali vízum každému, kdo vyjádří přání odjet bojovat do Afghánistánu. Horlivými zastánci vyslání mezinárodních dobrovolnických brigád do bojů v Afghánistánu se staly i režimy arabských zemí. Saúdové

doufali, že postaví-li se do čela svaté války, zbaví se aspoň zčásti nálepky přátel Ameriky a znovu se stanou vůdci islámského světa, kde jejich postavení vytrvale podkopávali iránské ajatolláhové a jejich revoluce. O roli vůdce muslimů snil i Zijául Hak. Ten považoval afghánskou válku za ideální příležitost, jak v očích světa i vlastních obyvatel dodat svému režimu, jenž se dostal k moci po krvavém puči, na důvěryhodnosti.

Olivier Roy, francouzský znalec Afghánistánu a islámu, se po letech zeptal Zbigniewa Brzezińského, tehdejšího poradce amerického prezidenta Jimmyho Cartera pro otázky národní bezpečnosti, zda se muslimští radikálové z Afghánistánu nestali vedlejším efektem svaté války proti komunismu. Brzeziński odpověděl otázkou: „Co bylo pro světové dějiny důležitější? Rozpad komunistického impéria Sovětského svazu, osvobození Evropy a konec globální studené války, nebo pár muslimských fanatiků?“

Usáma a další kočovníci svaté války se tak stali vedlejším efektem léčebné terapie. Jako nevyhnutelná komplikace úspěšné operace byli zároveň nechtěnými svědky časů, kdy nepřátelé ještě uzavírali spojenectví.

Američané doufali, že se do čela mezinárodních brigád postaví někdo ze saúdské aristokracie, což by v očích muslimů učinilo afghánskou misi ještě důvěryhodnější. Žádný ze Saúduů však za Afghánistán zemřít nehodlal a nemínil ani riskovat život ve vzdáleném a cizím Hindúkuši. Tehdy si šéf saúdských tajných služeb princ Turki bin Fajsal vzpomněl na mladého bin Ládina, který se do Afghánistánu údajně chystal. Usáma sice nepocházel z královského rodu, jeho rodina se ale těšila všeobecné úctě a byla se Saúdy spojena hlubokým přátelstvím. Byl také dostatečně bohatý. Princ Turki dospěl k závěru, že Usáma – minimálně do okamžiku, než najde lepšího kandidáta – je skvělým adeptem na vůdce muslimských dobrovolníků ve svaté válce proti bezvěrcům.

Náborovým střediskem pro tisíce muslimských zabijáků, snílků a fanatiků z celého světa se stal pákistánský Pěšávár hned u hranic s Afghánistánem. Toto ukřičené a barevné město, známé doposud pro svá tržiště a tamější koberce, bylo i hlavním centrem afghánských mudžáhidů, velkou vojenskou základnou a místem setkávání muslimských revolucionářů nejrůznějšího druhu. Odhaduje se, že Pěšávárem prošlo v osmdesátých letech přes sto tisíc dobrovolníků z víc než čtyřiceti zemí světa.

Usáma se v Pěšáváru objevil dva týdny po vypuknutí svaté války. Vůdce afghánských mudžáhidů, bělovousého Burhuddína Rabbáního, i jeho žáka Abdurrabího Rasúla Sajjáfá znal už z dřívějška. Podobně jako mnozí další poutníci do Mekky se i oni po cestě zastavovali v domě bin Ládinů v Džiddě. Zpočátku kroužil mezi Pěšávárem a Saúdskou Arábií, vybíral mezi zámožnými obchodníky a vysoce postavenými úředníky peníze pro mudžáhidy a přesvědčoval mladé obyvatele Saúdské Arábie, aby se zúčastnili očisťující válčné výpravy. Pak se v Pěšáváru usadil natrvalo. Protože nedisponoval žádnými vůdcovskými schopnostmi, nestal se významným velitelem a nikdy nikoho nevedl do boje. Sám se zúčastnil jen jedné bitvy s Rusy u vesnice Alí Chél v provincii Paktíja. V bitvě zahynulo na padesát arabských dobrovolníků, a kdyby Rusům nedošla munice, bezpochyby by byli pozabíjeni do jednoho. Usáma byl omámený smrtí, která se o něj poprvé tak těsně otřela, a definitivně přišel o zdravý úsudek. V jeho podání přerostla bitva u Alí Chél na kterou by si v Afghánistánu jinak nikdo nevzpomněl, ve střet rozhodující o dalších osudech války. Právě tehdy v sobě Usáma bin Ládin poprvé objevil vtělení arabského hrdiny Saladina ze 12. století, který zastavil křížácká vojska a osvobodil Jeruzalém.

Usáma se však nestal ani vojenským, ani duchovním vůdcem muslimské internacionály. V této roli ho předstihl jeho

někdejší učitel, šejk Abdalláh Azzam, jenž vedl dobrovolníky téměř až do konce války, dokud ho bomba nastražená neznámými vrahy v jeho automobilu neroztrhala na kusy. Při atentátu zemřeli i dva šejkovi synové a dědicové. Abdalláh Azzam otevřel v Pěšáváru pobočky Muslimského bratrstva a Světové muslimské ligy a proměnil je v Afghánskou servisní kancelář, náborové středisko a koordinační centrum pro dobrovolníky přicházející z celého světa, kteří se chtěli do afghánské války zapojit. Za peníze, v jejichž získávání se Usáma bin Ládin ukázal skutečným mistrem, kupovala Afghánská servisní kancelář dobrovolníkům jednosměrné letenky a zbraně, pronajímala v Pěšáváru domy, hotely a výcvikové tábory, kde bydleli a připravovali se na další cestu na frontu.

Usáma, který v té době žil v univerzitním městečku v západní části Pěšáváru, odpovídal v kanceláři za kontakty s pákistánskými úřady. Vytvořil také síť kurýrů, díky nimž byl ve stálém kontaktu s mudžáhidy bojujícími v Afghánistánu. Ochotně plnil svoji oblíbenou roli vzorového, ale nijak zvlášť iniciativního žáka a pomocníka. Na žádost šéfa saúdské rozvědky prince Turkiho bin Fajsala vytvořil kanály, jimiž mohli Saúdové do Afghánistánu bezpečně převádět peníze.

V Pěšáváru byli nejbližšími Azzamovými spojenci afghánští velitelé Gulbuddín Hekmatjár a Abdurrabí Rasúl Sajjáf, kteří se těšili zasloužené pověsti největších fanatiků. Zejména do jejich oddílů byli přidělováni arabští dobrovolníci a zejména mezi ně byly rozdělovány peníze a zbraně posílané z Ameriky a Saúdské Arábie.

Usáma v té době poznal i agenty amerických a pákistánských tajných služeb, kteří ho zasvětili do ilegálního obchodu se zbraněmi a dalších způsobů, jak afghánští velitelé získávají finanční prostředky. Základním zdrojem příjmů byl vývoz afghánských drog do Evropy a Ameriky. Na

této proceduře vydělávali ostatně nejen Afghánci. Mnoho pákistánských generálů využívalo tichého souhlasu vševědoucí americké CIA a vydělalo na hašiši a opiu velké peníze. Získané známosti a zkušenosti s organizováním tajných úkolů se Usámovi později, v dobách, kdy se stal nenáviděným nepřítelem svých někdejších přátel, učitelů a dobrodinců, hodily. Navazoval ale i jiné známosti a velmi pečlivě je udržoval. V peshávárských hotýlcích, nemocnicích, táborech a kancelářích se seznamoval s muslimskými učenci a rebely, které vládcí jejich zemí za jejich revoluční názory či aktivity odsuzovali k vyhnanství. Právě tehdy poznal i vůdce muslimských revolucionářů z Chartúmu Hasana al-Turabího, který se záhy, po ozbrojeném převratu provedeném spolu s armádou, stane faktickým vládcem Súdánu. V Pesháváru potkal také slepého egyptského šejka Omara Abdel Rahmána stíhaného za vraždu prezidenta Anvara as-Sádáta. Nevidomý šejk byl po letech odsouzen na doživotí za zosnování spiknutí, které mělo vyvolat teroristickou válku v amerických městech, a skončil ve vězení v americké Minnesotě. Jeho žáci se pak stali nejvěrnějšími Usámovými druhy.

Bin Ládin převezl do Pesháváru stavební stroje patřící jeho rodinné firmě, aby mohl pro mudžáhidy ve skalnatých horách na afghánsko-pákistánské hranici vyhloubit podzemní úkryty, polní nemocnice, sklady a tunely, jimiž mohli bezpečně procházet ze svých pákistánských základů na afghánskou stranu. Tak vznikly opevněné tvrze Tora Bora, Džavar Cheli a Džadži. Mnohé z těchto skrýší posloužily v pozdějších letech jako bezpečný azyl nejružnějším zločincům a desperátům.

Mezi afghánskými a arabskými mudžáhidy se Usáma těšil sympatiím a úctě. Možná proto, že měl peníze. Nebo proto, že neměl žádné vůdcovské ambice, nepovyšoval se a nesnažil se jiným vnucovat svá moudra. Muslimští dobrovolníci přicházející z celého světa se ochotně hlásili pod jeho vedení,

a přinesli mu tak pověst jednoho z nejschopnějších náborářů. V Pesháváru se mu říkalo Saúdský princ. Povídalo se, že se neočekávaně objevuje v polních nemocnicích, kam jsou přiváženi zranění mudžáhidé. Obcházel lůžko po lůžku, s každým pacientem vyměnil aspoň pár slov a každému věnoval nějakou drobnou pozornost, hrst ořechů nebo čokoládovou tyčinku. Do sešitu si zapisoval jména a adresy, a aniž by kohokoli předem upozornil, posílal jejich rodinám peníze. Po letech prohlásil, že svůj podíl na válce v Afghánistánu vnímá jako nezaslouženou poctu, které se mu dostalo z vůle Prozřetelnosti, a že jediný den strávený ve svaté válce byl pro něj důležitější než tisíc dní a nocí v rodinném domě.

Když se však Kreml, vystrašený krizí a rozpadem svého impéria, začal po deseti letech krvavé, zničující, a i přesto nerozhodnuté války z Afghánistánu narychlo stahovat, bin Ládin Peshávár nečekaně opustil.

Byl rozčarován bratrovražednými boji a spory afghánských velitelů. Snažil se je přesvědčit, aby uzavřeli mír, sliboval jim peníze a vyhrožoval, že už jim nedá ani halír, pokud mezi sebou okamžitě nepřestanou bojovat. „Nepromarněte vítězství, jaké nám Nejvyšší seslal. Dám vám všechno, co budete chtít, ale proboha, přestaňte bojovat a začněte budovat spravedlivý Boží stát,“ apeloval na Masúda, Hekmatjára, Sajjáfa i Nabího. Nakonec to vzdal, mávl rukou a odjel do Saúdské Arábie, do Džidyy, aby se dál věnoval rodinnému byznysu.

Ještě předtím, po tragické a záhadné smrti svého mistra, šejka Abdalláha Azzama, po něm jako jeho nejschopnější a nejvěrnější žák převzal Afghánskou servisní kancelář. Dál vybíral peníze mezi bohatými mecenáši. Drtivá většina z nich si kvůli charakteru darů a svým veřejným aktivitám přála zůstat v anonymitě. Dál verboval dobrovolníky pro svatou válku, staral se o jejich vojenský výcvik a pravidelně posílal finanční příspěvky jejich rodinám v původních

vlastech. Zavedl určité změny ve fungování Kanceláře. Nově příchozím například nařizoval vyplnit podrobné osobní dotazníky, které pak ukládal do archivu. Vytvořil tak cenný soubor informací o veškerých dobrovolnících ze všech koutů světa, kteří byli ochotni zapojit se do svaté války. Změnil i název organizace. Tu, kterou stvořil, nazval al-Káida, tedy „Základna“.

Vrátil se domů, ale na své druhy ve zbrani z Afghánistánu nezapomněl. Právě kvůli nim založil Základnu. Ta byla zvláštním spojením svazu bojovníků a půjčovny peněz, jakousi bankou muslimské internacionály, kam Usáma vložil zbytky darů přicházejících z celého světa na podporu svaté války. Základna posílala peníze vdovám a sirotkům po padlých mudžáhidech, pomáhala udržovat spojení mezi veterány, kteří přežili, ale nedokázali se sami vyrovnat s poválečnou frustrací. Mnozí z nich ostatně po válce odešli za bin Ládinem do Saúdské Arábie. Zvykli si pokládat ho ne-li přímo za svého duchovního vůdce, tak minimálně za dobrodince vždy připraveného prokázat jim službu, podpořit je, zachránit před potížemi. Pro většinu z nich se totiž návrat domů ukázal jako příliš náročný úkol, ke kterému se sami nedokázali postavit čelem.

Vraceli se z vítězné svaté války a očekávali přivítání hodné skutečných hrdinů. Doma však život dál plynul svým někdejší pomalým tempem, jejich bratřenci, přátelé a snoubenky měli naprosto obyčejné obavy a sny. Svatá válka ve vzdáleném Afghánistánu je vůbec nezajímala. Nikdo si ve skutečnosti ani pořádně nevšiml, že odešli. Byli přesvědčení, že se vracejí jako hrdinové, bezejmenní, ale přesto známí Boží vojáci, a doma je přivítali jako vyvrhele. Namísto vítězných oblouků, přehlídek a proslovů na ně čekali agenti tajné policie, kteří pro ně neměli slova obdivu a naděje, ale jen výhrůžky. To vše je rázně probudilo z nádherného snu

o hrdinství. Už se nedokázali zapojit do svých starých životů, jejichž beznadějnost byla ostatně jedním z důvodů, proč do Afghánistánu odešli. Útěchu, uklidnění a pochopení nacházeli jen v mešitách. Zvyknout si na novou realitu, tak vzdálenou jednoduchému a jasnému partyzánskému táboru a válce, pro ně bylo o to těžší, že se vraceli změnění. Na bitevních polích Hindúkuše, ale i v táborech na afghánsko-pákistánském pomezí se naučili pohrdat smrtí, zvykli si na kult mučednictví, ale i náboženskou ortodoxii zakládající se na souboru prostých hodnot a jasných pravidel. Poznali také, jak chutná bratrství ve zbrani a strachu, jež je zbavovalo komplexů a stalo se základem jejich hrdinství.

V Afghánistánu prošli nejen bojem křtem, ale poznali i stejně odhodlané bojovníky z jiných zemí. V táborech ne-daleko Pěšáváru všichni tito fanatici z celého světa společně spali, jedli, učili se, rozmlouvali a bojovali. Byla to pro ně první příležitost zjistit, jak vypadá muslimské hnutí v jiných koutech světa. Spojilo je stejné smýšlení, které jim od té doby nařizovalo držet pohromadě. Desetiletá afghánská válka je nejen naučila vojenskému řemeslu, ale zároveň v nich probudila pocit, že mají své poslání a mohou věřit ve vlastní možnosti a vlastní síly.

Afghánistán se stal prvním bojištěm, kde se muslimští bojovníci, mudžáhidé, setkali. Nikdy dřív tak nebojovali, nezakládali oddíly ani neodcházeli do války, aby podpořili své bratry. Mudžáhidé nepůsobili ani na Sinajském poloostrově, ani v horách Libanonu. Tam existovaly pouze teroristické organizace unášející letadla a připravující bombové atentáty.

Tábory vytvořené za účelem boje proti komunismu se tak staly líhni a školou muslimských fanaticů zkušených v boji i v zacházení s nejrůznějšími druhy zbraní, kteří věřili ve vlastní sílu a toužili po dalších vítězstvích. Už přece porazili jednoho démona – komunismus a ruské impérium –, tak proč by nemohli zvítězit i na druhém, tedy nad

Amerikou? A především proč by neměli svrhnout všechny zkorumpované a bezbožné režimy, které se v islámských zemích uchytily?

Prahli po nových vítězstvích. Stačilo proto několik měsíců, aby se ve svých zemích začali cítit cize a nepotřebně. Šedivá realita každodenního života jim rychle začala připadat nudná a prodejné vládce znevažující Mohamedova příkázání, jejichž ubohé lži prohlédli až v afghánských horách, začali pokládat za nepřátele stejně nenáviděné, jako byli bezvěrci, s nimiž sváděli boje v Afghánistánu. Frustrování mudžáhidé jim proto vypověděli válku. Když se vraceli do svých domovů v Alžíru, Káhiře, Chartúmu či Adenu, vzali si s sebou čistou a ničím nezkalenou revoluční víru v myšlenku, za niž bojovali. Po vítězné svaté válce už byli připraveni na všechno. Ke konfrontaci došlo okamžitě.

Zbloudilí rytíři zrazené svaté války začali žít svým vlastním životem. Nikoho nenapadlo, že mohou mít kromě slepého vykonávání rozkazů ještě nějaký jiný cíl, že nakonec namíří zbraně proti těm, kterým vděčili za existenci. Hodili rukavici světu, který je stvořil k tomu, aby se stali jeho poslušným nástrojem. Loutky se vzbouřily a začaly ohrožovat mocné tohoto světa, přesvědčené o své neomylnosti a všemohoucnosti.

Američané zaměstnaní novým uspořádáním světa po konci studené války nenašli čas ani ochotu pamatovat na Afghánistán a arabské dobrovolníky, kteří teď začali ohrožovat Americe nakloněné světové režimy na Blízkém východě. Egyptský prezident Husní Mubárak jen o chlup unikl atentátu, jaký na něj v Addis Abebě zosnovali veteráni z Afghánistánu. V Alžírsku zase někdejší afghánští bojovníci rozpoutali občanskou válku, která zemi utopila v moři krve. Neměli slitování, pochybnosti ani skrupule, slepě poslouchali rozkazy, netrápil je stesk po rodině ani po původním životě. Byli to dokonalí vojáci. Umírali

v boji, končili ve vězeních, stíhala je tajná policie. Když byli dopadeni, beze strachu se dokázali postavit před popravčí čety a katy, kteří jim kolem krku uvazovali smyčky nebo jim usekávali hlavy. Stávali před soudy, byli proklínáni jako vyvrhelové a barbaři. Vydávali se do světa hledat nové spravedlivé války, kde by se opět mohli setkat s dávnými spolubojovníky. Měli pocit, že je celý svět zradil, a s celým světem také chtěli bojovat. Věřili, že nakonec zvítězí. Smrt, která jim podle ujištění mullů otevře brány ráje, jim připadala lepší než život v hanbě a chudobě.

Po afghánské válce se další svatou válkou mohla stát ta proti iráckému vládci Saddámu Husajnovi, který sotva ukončil desetiletou zničující válku se sousedním Íránem a hned nato zaútočil na maličký, ale velice bohatý Kuvajt, aby ho mohl vyrabovat a zaplnit tak prázdnou bagdáskou pokladnu. Loupežný atak na Kuvajt sousedící se Saúdskou Arábií měl zároveň smazat irácké dluhy vůči oběma státům, jejichž vládci ve snaze udržet se u moci financovali Husajnovu armádu v rámci jeho konfliktu s iránskými ajatolláhy, kteří vyzývali ke světové revoluci ve jménu Alláha.

Saúdský vládnoucí rod už beztak znepokojovalo, že Usáma bin Ládín po letech dřiny, odříkání a nebezpečí strávených v Afghánistánu v rodném domě namísto odpočinku po dobře vykonané práci dál hlásá nutnost revoluce a obklopuje se někdejšími spolubojovníky. Ani ho nenapadlo skrývat přesvědčení, že se situace v saúdsském království neustále zhoršuje, ropné bohatství je marnotratně rozhazováno a nespravedlivě rozdělováno mezi prince a šejky, kteří vládou bezohledně a stále víc připomínají satrapy. Staří přátelé, šéf rozvědky princ Turki a starosta Rijádu princ Salmán, se nejprve pokoušeli promluvit Usámovi do duše. Když ale začal vyzývat ke svaté válce proti komunistům vládnoucím v Jižním Jemenu, a dokonce i proti nedávnému spojenci,

mocnému Saddámu Husajnovi, zakázali mu veřejně vystupovat a téměř ho zavřeli do domácího vězení.

Když obrněné oddíly Saddáma Husajna zaútočily na Kuvajt a začaly plenit tamější banky i ropné vrty, Usáma bin Ládín okamžitě požádal o audienci u krále Fahda a nabídl mu, že dá dohromady své někdejší druhy ze svaté afghánské války a v jejich čele se přes poušť vydá směrem k Bagdádu. Byl si jist, že král nejenže bude souhlasit, ale ještě ho odmění. Kontaktoval už dokonce arabské bojovníky, kteří měli ve svých rodných zemích zavřené dveře a po válce v Hindúkuši vstoupili do služeb afghánských velitelů a chánů.

K Usámově překvapení a rozhořčení však saúdský monarcha pomoci jeho dobrovolníků nevyužil a naopak dovolil, aby se v domovině proroka Mohameda a islámu objevilo půl milionu nevěřících cizinců. Nešťastný král požádal o pomoc raději Američany poskvrněné přátelstvím s Izraelem než svaté bojovníky, kteří se ve svém revolučním a zbožném zápalu mohli ukázat větším nebezpečím než pomocí.

Usáma to považoval za osobní urážku a současně potvrzení faktu, že Saúdové, stejně jako téměř všichni vůdci muslimských zemí, jsou pouze loutkami v rukou Američanů. Skutečnost, že Američané sice Saddáma porazili, ale dovolili mu zůstat u moci, protože jeho režim pokládali za menší zlo než revoluční chaos, jaký mohl přijít po něm, se pro Usámu a jeho druhy stal definitivním důkazem amerického pokrytectví a věrolomnosti. Za zjevnou svatokrádež pak bin Ládín pokládal souhlas krále Fahda, aby po vyhrané válce s Irákem zůstalo dvacet tisíc amerických vojáků v Saúdské Arábii a střežilo Perský záliv.

Americká vojska na saúdském území považoval za stejně bezbožnou okupační armádu, jako byla ta ruská v Afghánistánu. Válka proti Američanům, ale i proti saúdské královské rodině, která je pozvala, byla podle jeho názoru stejně svatá jako ta proti Rusům a komunistům z Kábulu.

Šejkové Saffár al-Haválí a Salmán al-Ouda, bin Ládínovi přátelé, prohlásili, že válka za osvobození Prorokovy vlasti od okupace bezvěrci je náboženskou povinností. Usáma začal královský rod Saúdů označovat za lokaje amerických imperialistů a sionistů. Džbán přetekl, když ministra vnitra prince Naifa nazval v hádce zrádцем. Princ si stěžoval králi a ten vyhnal Usámu ze země. Když začali arabští desperáti vyhazovat do povětří americké základny v Rijádu a Dahránu (firma bin Ládínů pak opět opravovala to, co bylo na rozkaz Usámy zničeno), sebral mu saúdský panovník občanství a zakázal svým poddaným, aby se s ním setkávali. Zločinec, kterého se zrekla i vlastní rodina, už neměl co ztratit. Rozhořčeně vyhlásil válku Americe i rodu Saúdů. „Nespočinu, dokud poslední nevěřící neopustí posvátnou zemi islámu a muslimské státy nebudou osvobozeny od zkorumpovaných pokrytců, kteří si uzurpují moc,“ prohlásil. „Svrhneme jejich režimy a hříšné státy a na jejich troskách vybudujeme království Boží, kde se jediným zákonem stane posvátný Korán. Toto je začátek války Alláhových sluhů proti Americe.“

Od této chvíle už měl být jeho život tvořen jen válkami, krvavými atentáty a ničením. Protože ho neustále sledovali a stíhali jeho nepřátelé, vybíral si jako úkryty země bez fungujících státních struktur – Súdán, Somálsko, a nakonec Afghánistán, srdce temnoty moderního světa. Volil místa, kde protřelí byznysmeni a místní potentáti, bohatší a mocnější než prezidenti a jejich vlády, berou do zástavy celé státy i s jejich obyvateli. Krok za krokem následovala Usámu mnohatisícová armáda jemu podobných desperátů, tuláků, zločinců a rebelů z Alžírsku, Tuniska, Egypta, Sýrie, Jemenu, Saúdské Arábie, Palestiny, ale i z Filipín, Keni, Somálska, Zanzibaru, Bosny, Albánie či Kavkazu. Usáma vedl svoji válku proti Americe i jí podplaceným muslimským vládcům a pomáhal všem, kteří spolu s ním v jakékoli části planety chtěli bojovat za vytvoření spravedlivého chalífátu řízeného podle Božích zákonů.

Bin Ládín netoužil ani po roli chalífy, ani vrchního velitele vlastní armády. Dělal to, co uměl nejlépe. Byl organizátorem, účetním, zásobovačem a odborníkem na lidské zdroje. Jím vedená Základna se stala kontaktním místem, bankou poskytující půjčky bez úroků, poradní kanceláří i zprostředkovatelem práce pro nezaměstnané revolucionáře a fantasy. Jeho farmy na březích Modrého Nilu, v somálských pouštích, oázách Kandaháru či údolích Hindúkuše pak sloužily jako útočiště a vojenské základny pro pronásledované mudžáhidy vyhnané z vlastních zemí i pro všechny, kteří se k nim chtěli připojit.

Brzy začaly být všechny teroristické útoky spojovány s bin Ládinem – výbuchy v Adenu před hotely, kde bydleli američtí vojáci, nezdařený pokus o vraždu prezidenta Clintona během jeho návštěvy Filipín, útok na egyptského prezidenta Mubáraka v etiopské Addis Abebě, atentáty na americké vojenské základny v Rijádu a Dahránu, střelba před hlavním sídlem CIA ve Washingtonu i bomba nastražená v letadle patřícím jedné z amerických leteckých společností.

Právě v době, kdy žil Usáma v Chartúmu, súdánském hlavním městě, tam díky přímluvě jeho starých přátel, dlužníků ještě z časů afghánské války, jistý úředník ambasády Spojených států udělil slepému šejkovi Omaru Abdel Rahmánovi americké vízum, ačkoli ten byl jako jeden z vrahů egyptského prezidenta as-Sádáta hledán po celém světě. Zanedlouho poté vybuchla v podzemních garážích jedné z věží Světového obchodního centra na Manhattanu dodávka naložená tritolem, šest lidí zabila a přes tisíc jich zranila. Šejk byl za spoluúčast na bombovém atentátu zatčen.

V Somálsku byl Usáma vídán ve společnosti tamějšího samozvaného prezidenta Mohameda Farraha Aidida, který si mezi muslimy získal nesmrtelnou slávu, když v ruinách Mogadiša přelstil americkou námořní pěchotu, jejíž příslušníci po něm šli, a zmařil největší mírově-humanitární misi Spojených států, která se měla stát vzorem pro celou Afriku.

Kdykoli někde po světě vybuchovaly bomby a policii se podařilo viníky dopadnout, vedly jejich stopy do táborů veteránů afghánské svaté války. Ačkoli Američané považovali bin Ládína za hlavu muslimských teroristů a nejobávanějšího zločince světa, nikdy se jim nepodařilo vypátrat, zda byl strůjcem atentátů skutečně on, nebo zda se zabýval pouze jejich organizací, opatřoval zbraně i vhodné osoby, které by útoky provedly, a sám se pak diskrétně stáhl do pozadí.

Sám ani nikdy otevřeně neřekl: ano, byl jsem to já. Jistě z obavy, aby si Západ jeho slova nevyložil jako přiznání viny. A aby jeho fanatičtí přívrženci naopak neměli pochybnosti, že právě on je bičem Božím. Čím víc byl svými nepřáteli obviňován a odsuzován, tím větší uznání získával mezi svými sympatizanty. Stal se nepolapitelným mstitelem. Jak rostla jeho zlověstná sláva, stále snadněji získával nové rekruty pro svoji armádu, ale i bohaté sponzory, kteří sice Spojené státy nenáviděli, ale nemohli si dovolit dát tuto nenávist otevřeně najevo. Hlásilo se k němu stále víc odhodlanců z celého světa, kteří neměli žádnou jinou naději, že se jejich životy někdy změni, a proto si zvolili cestu terorismu.

Intelektuálové a političtí vůdci islámského světa ho nazývali uzurpátorem, odsuzovali ho a distancovali se od jeho extremismu a metod boje, které podle nich kompromitovaly nejen záležitosti, v nichž se angažoval, ale i islám jako takový. Naopak zklamaná a ponížená chudina ze slumů od Bejrútu po Manilu, zbavená možnosti získat práci i vyhlídek do budoucna, v něm začínala vidět legendárního hrdinu. Arabská ulice si ho zamilovala, protože se Americe nejen odvážil vyhlásit válku, ale také jí zasazoval stále citelnější údery. Už jen to, že ho Amerika pokládala za nepřítele, a tedy partnera sobě rovného, bin Ládína povyšovalo. Začínal se stávat idolem.

Saúdové se ho pokoušeli zabít, najímali si na to vrahy. Pomocí peněz se také pokoušeli přesvědčit súdánskou vládu,

aby Usámu zatkla a vydala. Nakonec poslali své emisary přímo za bin Ládinem. Nabídlí mu vrácení občanství i zabaveného majetku, a navíc slušný finanční obnos, jen aby se zřekl svaté války a natrvalo se usadil v Džiddě. Úplatky Usáma odmítl a výhrůžkám se vysmál.

Američany vyděsilo, že to byli oni sami, komu se podařilo vyvolat po staletích první muslimskou svatou válku, která se nakonec obrátila proti nim. Zkusili proto ještě jednou dávno ověřenou lest. Spolu s Egyptem začali chudému Súdánu vyhrožovat (Američané blokadou a sankcemi, Egyptané válkou), a tím chtěli súdanské vedení donutit, aby Usámu i se všemi jeho manželkami, dětmi a nejbližšími spolupracovníky vyhnalo ze země a poslalo je do Afghánistánu, kde se Usámovi někdejší druzi ve zbrani, kteří si už neřikali mudžáhidé, ale tálibové, právě blížili ke Kábulu, aby převzali moc. Američany, kteří po porážce ruských komunistů pokládali za své aktuální nepřátele ajatolláhy z Teheránu, znepokojovaly zprávy o stále intenzivnějších a důvěrnějších kontaktech íránských tajných služeb s bin Ládinem. Jejich rozvědka je informovala, že i přes tradiční nepřítelství mezi Peršany a Araby se Íránci i Usáma rozhodli spojit v boji proti Americe, navzájem se podporovat, koordinovat své aktivity, a dokonce se pokusit sjednotit nejradiálnější partyzánská uskupení celého islámského světa v jednu společnou frontu, které žádná síla neodolá.

Američané tomu chtěli zabránit, a mimo jiné proto tiše podporovali afghánské táliby. Doufali, že se Afghánistán pod jejich vládou promění v konzervativní zemi, která se postaví revolučnímu Íránu a podobně jako Saúdská Arábie bude Spojeným státům nakloněna. Washingtonští strategové zároveň doufali, že se Usáma zapojí do zbožného, ale současně obtížného a náročného procesu budování afghánského emirátu a na dlouhá léta zapomene na teroristické útoky, revoluci i svatou válku.

Čekalo je hořké zklamání. Brzy poté, co Usáma vstoupil na afghánské území, si k sobě na poušť sezval novináře a ohlásil vznik Světové islámské fronty džihádu proti Židům a křižákům, jejímž cílem bylo vést svatou válku na všech kontinentech. Prohlásil také, že zabíjení Američanů a jejich spojenců je pro muslimy z celého světa náboženskou povinností.

Brzy poté, téměř na výročí vylodění amerických vojsk v Perském zálivu, vyhodili teroristé po povětrí americká velvyslanectví v Keni a Tanzánii a zabili přitom na dvě stě padesát lidí. O dva roky později, na další výročí, zaútočili teroristé v přístavu v Adenu na americký vojenský torpédoborec USS Cole.

Této události věnoval Usáma bin Ládin báseň přečtenou na svatbě svého syna:

Torpédoborec

*I ti nejstatečnější by se před jeho silou zalekli,
budil obavy v zálivu i v otevřených vodách,
probíjel se vlnami, hrdý a samolibý,
pomalu se blížil ke svému osudu,
jímž se stala malá loďka ztrácející se ve vlnách.
Mládenec z Adenu se vydal do svaté války
a zničil postrach moří, jehož se všichni obávali.*

Zřejmě až tehdy ztratili Američané poslední naději, že si lze saúdského zločince získat. Po útocích na velvyslanectví v Nairobi a Dar-es-Salaamu se prezident Clinton rozhodl zaplatit Usámu na seznam deseti nejnebezpečnějších a nejhledanějších zločinců. Svým generálům pak nařídil udeřit na dva cíle, jeden za každou z ambasád. Americká letadla a rakety zamířily nad Chartúm a Afghánistán. V Afghánistánu satelitně naváděné střely s plochou dráhou letu Tomahawk, z nichž každá stála sedmdesát pět milionů dolarů, zničily stany

a primitivní budovy poblíž Chóstu a Džalálábádu, kde si Usáma ve skalách zřídil výcviková střediska pro muslimské rebely. Raketový útok však nebyl přesný. Usáma bin Ládín i všichni jeho velitelé a vojáci nálet amerických Tomahawků přežili. Zemřelo jen dvacet mladíků z Karáčí, Rávalpindi a Pěšáváru, kteří se připravovali na válku v Kašmíru, a k neolibosti vlády v Islámábádu, jinak amerického spojence, i šest agentů pákistánských tajných služeb. V Chartúmu zničily americké rakety nevelkou farmaceutickou firmu al-Šífa, v níž podle Bílého domu lidé placení bin Ládínem pracovali na výrobě smrtonosných bojových plynů.

Když se Američanům nepodařilo zbavit bin Ládína pomocí raket naváděných prostřednictvím satelitů, rozeslali po celém světě zatykače. Za Usámovu hlavu slibovali pět milionů dolarů (tímto způsobem se jim podařilo zatknout přes dvacet vzbouřenců považovaných za ohrožení světového míru). Výše odměny brzy stoupla na dvacet pět milionů dolarů.

Restriktivní předpisy nedovolovaly americkým agentům, aby se s osobami považovanými za nepřátele demokracie vypořádali sami. Museli tuto práci přenechat svým spojencům. Sami mohli jen zrušit bankovní konta vedená na Usámovo jméno či na jeho firmy a požadovat po tálibech, aby jim bin Ládína, jehož i Organizace spojených národů označila za druhé největší nebezpečí pro světovou bezpečnost a pořádek hned po komunismu, vydali. Tálibové to však odmítli a požadovali předložení důkazů o Usámově vině, za což si vysloužili sankce a mezinárodní izolaci. Američané sice na další diplomatické snahy nerezignovali, ale nepřestávali přemýšlet o definitivním řešení. Protože podle práva nemohli bin Ládína zabít, našli si placené zabijáky (Afgháncům a Pákistáncům platili tisíce, Arabům miliony dolarů), kteří měli Usámu zastřelit nebo otrávit. Ten ale všechny útoky přežil. Na podzim devadesátého osmého roku mu však podstrčený jed poškodil ledviny.

„Kdoví, jestli fakt, že se tady objevil, nerozhodl o osudu války,“ přemýšlel Masúd během našeho posledního rozhovoru. „Tálibové se blížili ke Kábulu, ale nijak zvlášť nás to netrápilo. I o rok dřív se na Kábul chystali, my jsme je ovšem ještě před městem snadno rozprášili.“

Tentokrát se však tálibové otevřeným střetům vyhýbali.

„Posílali za mými veliteli posly s penězi a kupovali si je jako velbloudy na trhu,“ vzpomínal Masúd, který jako ministr velel nejen svým věrným partyzánům z údolí Pandžšír, ale i vojákům jiných velitelů, kteří mu často nebyli nakloněni. „Jsem si jist, že peníze, za něž si tálibové kupovali mé oddíly – a mluvilo se o dokonce o třech milionech dolarů –, pocházely z Usámovy pokladny. Byla to odměna za pohostinství, jaké mu tálibové nabídli. Pak pod svým velením shromáždil všechny Arabů potulující se ještě po Afghánistánu, dohromady na půl tisíce, a vytvořil z nich brigádu 055, nejlépe vyzbrojenou a nejudatnější jednotku tálibské armády. Brigáda, v níž kromě Arabů bojovali i muslimští rebelové z celého světa, se měla stát zárodkem, prvním oddílem mocného vojska. To by rozpoutalo revoluci a po vítězné třetí světové svaté válce by zavedlo Boží řád všude tam, kde žijí muslimové.“

Bin Ládin se nejprve usadil v Džalálábádu u vstupu do Chajbarského průsmyku. Toto město znal ještě z dob svaté války nejlépe, stále tam měl řadu přátel. Od jednoho z nich, staříckého Júnuse Chálise, koupil za několik milionů půdu a farmu Hadda kousek za městem. Usadil se tam s celou rodinou a svými pobočníky.

Tálibové, kteří se při svém postupu na Kábul právě blížili k Džalálábádu, mu zpočátku nedůvěřovali, dokonce měli podezření, že přišel do Afghánistánu proto, aby pomohl Masúдови. Nedorozumění se ale rychle vysvětlilo. Tálibové potřebovali peníze na válku a Usáma zase bezpečný úkryt. Už během první audience v Kandaháru u vůdce tálibů, jednookého mully Muhammada Umara, si afghánský

emír a saúdský terorista padli do oka. Bin Ládín záhy využil Umarova pozvání a přestěhoval se do Kandaháru. Podle tradice se v rámci poděkování za pohostinství pustil do stavby nového emírova paláce, slíbil vyasfaltovat cestu z letiště do města, vybudovat školy, postavit největší mešitu na světě a vykopat nové zavlažovací kanály, díky nimž by se pouštní Kandahár znovu proměnil v kvetoucí oázu.

Mulla Umar, který tehdy ještě doufal, že ho svět uzná za legitimního vládcu Afghánistánu, prosil Usámu jen o to, aby se zdržel kritických slov o kolébce islámu, Saúdské Arábii, a o tamějším režimu. Bin Ládín mu to slíbil, ale dodržet slib pro něj nebylo snadné. Role rebela a buřiče se mu zamlouvala stále víc, a aby jí patřičně dostál, musel čas od času svolat zahraniční novináře, před nimiž recitoval básně, proklínal Ameriku, načrtával apokalyptické vize konce světa a Posledního soudu a se zbraní v ruce pózoval fotografům.

Pákistánský novinář Rahímulláh Júsufozái, který měl jako jeden z mála příležitost setkávat se s bin Ládinem v jeho afghánských skrýších, vyprávěl:

„Když jste s ním mluvili, dalo se těžko uvěřit, že jde o tohož člověka, kterého hledá celý svět a považuje ho za zvíře a zločince. Neměl v sobě nic démonického. Působil nesměle, byl plný komplexů. Chodil nahrbený, jako by ho tížilo vlastní tělo. Mluvil tiše, téměř šeptem. Byl zdvořilý, ba přímo úlisný. Během rozhovoru se štouрал párátkem v zubech, jako by mu to pomáhalo správně formulovat myšlenky. Když poslouchal, díval se na druhého těma svýma zvláštníma tmavýma očima ve tvaru mandlí. Často se vychvaloval, jako by chtěl dostat své legendě. Hosty přijímal ve stanu, sám rozléval čaj do pohárků, nabízel olivy, zavařeniny, ořechy a kozi sýr. Kdysi rád lovil pomocí sokolů a byl vášnivým divákem velbloudích závodů. Pak se mu ale zhoršilo zdraví, stěžoval si na ledviny, bolelo ho v kostech. Když jsem ho viděl naposledy, nevypadal nejlépe, chodil o holi.“

Žádná ze světových zemí se pro tajnou skrýš nehodila lépe než Afghánistán emíra Umara. Tálibové, odmítnutí a zklamaní celým světem, byli stále víc nuceni spoléhat na přízeň svého jediného spojence. Nezbylo jim proto nic jiného než ho chránit před únosem americkými ozbrojenci, před útoky, nájemnými vrahy i raketami připomínajícími obrovité doutníky, které byly sice vystřelované ze vzdálenosti stovek kilometrů, ale i tak mohly saúdského teroristu zabít.

V obavě o vlastní bezpečnost i o dobro svého hlavního centra, Kandaháru, nařídil emír Umar Usámovi, aby se z města přestěhoval do neobydleného a nedostupného pohorí Paropamis v provincii Oruzgán, území tak vzdáleného a Bohem i lidmi zapomenutého, že se tam nevydávali ani Rusové, když před lety pronásledovali mudžáhidy. Bin Ládín se spolu se svými lidmi a štábem ukryl v jeskyních, kde ho nemohly vystopovat nepřátelské satelity, a dál snoval plány světové revoluce. V podobných jeskyních vystlaných koberci pak v Kandaháru, Paktíji a Kúnaru zakládal velitelské štáby vybavené nejmodernější technikou. Odtamtud řídil své vojáky, spojence a přívržence rozesté po celém světě. Lidé, kteří měli možnost pobývat v bin Ládinových jeskyních, je popisovali jako pevnosti vytesané do skal, jednoduše zařízené, ale pohodlné, a především bezpečné.

Pro Usámovy potřeby byly vybírány takové jeskyně, které ležely daleko od lidských sídel a k nimž vedla jen jedna cesta. Jeskyně ukrytá v Bílých horách ležela až na konci polní cesty, téměř tři hodiny jízdy autem z Džalálábádu. Jiná, v Kúnaru porostlém hustými lesy, se nacházela ve výšce téměř dvou a půl tisíce metrů. Hlídky rozestavěné v horách by si okamžitě všimly každého nezvaného hosta a varovaly by před každým blížícím se nebezpečím. Další vojáci na stanovištích rozestých po horských svazích a vrcholcích měli k dispozici děla i automatické zbraně. Dokázali by nepřítele zadržet nebo odrazit jakýkoli útok ze země i ze vzduchu.

Jeskyňi poblíž Džalálábadu, ukrytou mezi smrky, borovicemi a cedry, tvořily tři místnosti. Největší z nich sloužila jako pracovna. Na velkém stole tam stály přenosné počítače připojené k satelitním telefonům. Ti, kteří se bin Ládina pokoušeli dopadnout, se domnívali, že se svými přívrženci a vojáky po celém světě komunikuje pomocí elektronické pošty a touto formou i vydává rozkazy k útoku. Usáma si však uvědomoval, že nepřátelé udělají cokoli, aby mohli odposlouchávat jeho telefonní hovory a dešifrovat jeho elektronickou korespondenci, takže obvykle využíval obyčejných posílů, kteří do Pěšáváru či Květy vyváželi diskety a teprve odtamtud pak Usámová slova rozesílali do světa. V jedné ze dvou zbylých místností měl Usáma ložnici, ve třetí pobývali vojáci, kteří jej hlídali. Stěny ložnice zdobily jen pušky a pochodně, pro případ, že by přestal jít proud. Kromě polic na knihy z neopracovaných prken a postelí, které připomínaly tržištní stánky, tam nebyl žádný nábytek. V nejmenší místnosti určené pro vojáky se nacházely stojany s puškami, bazukami a minomety, bedny s municí a postele pro vojáky. V jeskyni fungovala elektrina. Vyráběly ji naftové generátory, které místnosti zároveň vytápěly horkou párou vhnáanou do sítě kovových trubek rozvedených po stěnách jeskyně.

Usáma se po Afghánistánu pohyboval jedině po setmění, v koloně střežené partyzány vybavenými protiletectkými děly a přenosnými raketomety Stinger, které kdysi afghánským mudžáhidům věnovali Američané.

Naposledy byl v Kandaháru spatřen v lednu 2001, na svatbě syna Muhammada. Ten se oženil s dcerou dávného přítele svého otce a jeho zástupce, egyptského zločince a veterána afghánské války Abú Háfize al-Masrího nazývaného také Muhammad Atef. Právě tehdy přečetl Usáma za svatebním stolem svoji báseň o arabských odvážlivcích pokoušejících se potopit americký torpédoborec. Usmíval se a radoval, byl obklopen svými druhy ve zbrani, přáteli i nejbližšími

příbuznými, kteří se na svatbu sjeli z celého arabského světa. Působil jako šťastný a spokojený člověk.

Základny a skrýše v jeskyních a pouštích poblíž Kandaháru, Chóstu a Džalálábadu se opět staly bezpečným přístavem pro nezaměstnané bojovníky, tisíce rebelů unikajících právu i psance z celého světa. Mohli tam nejen najít azyl, ale také poznat nové kolegy, uzavřít nová přátelství, zosnovat nová spiknutí, naplánovat další atentáty a vycvičit se ve vojenském řemesle na některé z afghánských front. Pak se absolventi bin Ládinovy akademie vydávali do skutečného boje. Někteří, zejména ti z Čečenska, Uzbekistánu, Alžírsko či Čínského Turkestánu, se vraceli domů vést partyzánskou válku. Jiní odcházeli do Ameriky, Evropy a Afriky, aby vyhodili do vzduchu letadlo, nádraží nebo banku.

Nejznámější z čečenských velitelů Šamil Basajev mi kdysi řekl, že jeho nejlepší vojáci prošli výcvikem pod dohledem instruktorů z rebelské univerzity bin Ládira.

„Zůstali jsme ve válce s Ruskem sami,“ tvrdil. „Vy, Evropané a Američané, strážci všech nejposvátnějších hodnot, jako jsou rovnost, svoboda, spravedlnost, bratrství nebo lidská práva, jste se zmohli jen na opatrná slova odsouzení. Otočili jste se k nám zády jako děvka, co jde s tím, kdo víc zaplatí. Stejně se zachovaly státy označující se jako muslimské. Všichni jste se k nám obrátili zády, abyste neviděli, jak umíráme v nerovné bitvě. Co jsme měli dělat? Tonoucí se stébela chytá. Přijali jsme pomoc od kohokoli, kdo se ji odvážil nabídnout a byl připraven ji poskytnout. Mnohému nás to naučilo. Pochopili jsme, že musíme spoléhat jen sami na sebe a na Alláhovo milosrdenství. To nám dalo neuvěřitelnou sílu.“

Mezinárodní brigáda se rozrůstala, postupně pohlcovala desítky politických, teroristických a náboženských organizací. Prošla tisíci mutacemi. Její součástí se stávaly jak zástupy šilených teroristů hledaných po celém světě, tak naprosto

legální banky, cestovní kanceláře či továrny, ale i podezřelí obchodníci se zbraněmi, drogami a diamanty.

Základna s hlavní centrálou v afghánských jeskyních celou činnost koordinovala, Usáma byl předsedou dozorčí rady teroristického koncernu. Nezabýval se každodenními záležitostmi firmy. Určoval jen základní směr a strategické cíle, uděloval požehnání, nařizoval, hledal vykonavatele. Mnozí z nich už dlouhá léta žili na území nepřítele, kde bylo povoleno vše, co nebylo přímo zakázáno. Jako občané tohoto světa bohatě využívali jeho svobod, byli však také dokonale seznámeni se všemi jeho slabostmi. Znali sílu nepřítele, ale věděli také, jak ho nejsnáze porazit, nebo aspoň co nejcitelněji zasáhnout.

Multifunkčnost Základny vedla k tomu, že se v jejích řadách ocitli nejen fanatici připravení zemřít při sebevražedných atentátech, ale také ideologičti a duchovní vůdci, politici a prvotřídní specialisté na počítačové sítě, bankéři, profesionální vojáci, vrazi roztroušení po tisícovkách měst po celém světě, lidé věřící v nejrůznější bohy, vyznávající nejrůznější ideologie a mající nejrůznější barvu kůže. Nikdo nikoho neznal, jedni nevěděli o druhých, což v případě neúspěchu operace nebo odhalení znemožňovalo celou organizaci rozbít. Spojovalo je jedno – nepřátelství vůči Americe a systému i připravenost vykonat jakýkoli úkol přibližující nástup světové revoluce.

Základ tvořili veteráni afghánské svaté války stíhaní ve vlastních zemích tamějšími soudy či šerífy. Později se k nim připojili noví rekruti, Palestinci, vyrostlí z generace intifády, pouličního povstání, které neskončilo ani porážkou, ani vítězstvím, ale zanechalo po sobě tisíce pokořených mladých lidí bez jakékoli naděje, nevyčísitelně nakažených virem nenávisti. Novými Usámovými vojáky se stali i lidé jako on sám, pocházející z bohatých konzervativních rodin, vzdělaní odhodlanci hledající smysl života, který nacházeli ve

společenství propagujícím kult mučednictví a absolutní poslušnosti vůči Nejvyššímu i těm, kteří se pokládali za jeho zástupce na zemi.

Bin Ládín je neuhranul svou sečtělostí nebo charisma-tem, ale prostotou, odhodláním a odvahou. Kdyby se ho někdo zeptal, na co myslí, když provolává bojové heslo „Smrt Americe!“, nejspíš by nedokázal uvést jednoznačnou odpověď, jaký je cíl války nebo co si myslí o nepříteli, a už vůbec by nedokázal vysvětlit, jak by měl vypadat svět po konečném vítězství. Hlásal nutnost války ne za něco, ale proti něčemu. Proti Americe, která zlehčovala roli svých spojenců, vůdců muslimských zemí, nezajímala se o jejich názor, nenaslouchala jejich stížnostem ani prosbám a nestarala se o to, zda ve svých zemích vládou spravedlivě a dobře. V očích jejich obyvatel jim tak sebrala veškerou důvěryhodnost.

Miliony muslimů po celém světě si přestávaly vážit svých bezradných a nesvobodných vůdců. Nic už od nich nemohli očekávat, takže došli k závěru, že právě Amerika nese vinu za nenaplněné naděje, za nespravedlnost, s jakou se neustále setkávali, ale i za pocit bezmoci, kvůli němuž si připadali horší než ostatní. Usáma si tuto zlobu a pocit křivdy přivlastnil, učinil z nich svoji nejobávanější vražednou zbraň. Na rozdíl od mnoha jiných, kteří se rovněž pokoušeli postavit do čela islámského světa, byl bin Ládín ve svém radikalismu upřímný. Když říkal, že je připraven zemřít mučednickou smrtí, lidé mu věřili. Mohl přece vést bezstarostný a pohodlný život milionáře, ale on vše obětoval pro svoji myšlenku a pro boj. Nemusel mít pravdu a mohl to být boj neobyčejně krutý, ale z jeho strany upřímný.

„O mé smrti už sni dlouho. Nedočkají se však. Nebojím se Američanů ani jejich hrozeb. Dokud budu naživu, nepoznám žádný nepřítel islámu klid. Nebezpečím pro svět nejsem já, ale tyraní, kteří si uzurpují moc, a Amerika, která je podporuje,“ prohlásil v posledním rozhovoru, jaký udělal,

když už americké letouny v odvetě za teroristický útok na Manhattanu a ve Washingtonu bombardovaly Afghánistán. „To oni jsou zdrojem problémů. Kdyby vládli spravedlivě, neměli by důvod k obavám. Kdyby se nezpronevěřili slovům Proroka a nedopustili, aby se bezvěrci roztahovali v kolébkách islámu, nemuseli bychom vyhlašovat svatou válku. Kdyby Amerika nevedla válku proti nám a nepodporovala naše nepřátele z Izraele, nevystupovali bychom proti ní.“

Usáma si byl jistý vítězstvím. V jednom z rozhovorů, které poskytl v poušti u Kandaháru, označil Ameriku za papírového tygra, proti němuž bude boj mnohem jednodušší než proti totalitnímu komunistickému ruskému impériu. Věděl, že západní svět není na boj s protivníkem jako on připraven. Nemohl s jemu podobnými soupeřit, aniž by se současně zřekl všeho, co pokládal za své největší výdobytky a nejosvátnější hodnoty – svobody, individualismu, rovnosti před zákony a pravidla, že komu nebyla prokázána vina, nemůže být uznán za zločince a nemůže s ním být takto nakládáno. Kdyby se Západ toho všeho vzdal, sám by se odsoudil k porážce, přiznal by vlastní neúspěch.

Mezi vojáky armády bojující proti Západu byli ostatní lidé, které tentýž Západ uznal za své občany a které se zavázal bránit. Kdyby jim vyhlásil válku, bojoval by v podstatě sám proti sobě. V boji s beztvarem hydrou neustále měnící podobu, která se ukryla v Afghánistánu, ovládla ho a učinila z něj svého rukojmího a otroka, byl bezradný. Stejně jako kdysi ruská armáda ve válce proti afghánským mudžáhídům, ani svobodný Západ nedokázal bojovat s protivníkem chovajícím se iracionálně a nelogicky, řídicím se naprosto odlišnými a nepochopitelnými hodnotami. S protivníkem, který je všudypřítomný, ale současně neviditelný, který nemá stát s jasně vymezenými hranicemi, hlavní město, které by bylo možné dobýt nebo aspoň zničit, armádu, kterou by šlo porazit, ani vládu, kterou by se dalo svrhnout nebo podplatit.

S protivníkem, který se chová jako hrdina těch nejméně pravděpodobných katastrofických příběhů.

Zprávy tajných služeb varovaly, že Usámovi zmocněnci cestují po světě a pokoušejí se nakoupit obohacený uran, z něhož chtějí vyrobit atomovou bombu, zbraň náležející v dnešním světě jen několika nejmocnějším státům. Zpravodajové také informovali, že diverzanti a vrazi bez sebemenších problémů překračují otevřené hranice západních států a usazují se v evropských velkoměstech, aby tam páchali vražedné atentáty. Jejich cílem už nebyli jednotlivci, ti nejvíc nenávidění prezidenti, ministři či generálové, ale celé objekty, symboly západní civilizace.

Na začátku devadesátých let bylo uzavřeno nebe nad Španělskem, protože se objevily informace, že sebevraždění atentátníci zamýšlejí unést v Chartúmu dopravní letadla a zničit s jejich pomocí palác Oriente v Madridu, kde se měli na mezinárodní konferenci věnované situaci na Blízkém východě sejít vůdci řady států, včetně prezidentů Spojených států a Ruska nebo španělského krále. Po jisté době se začaly šířit zvěsti, že piloti-kamikadze chtějí zaútočit na pařížskou Eiffelovu věž a zabít pomocí smrtícího plynu poslance Evropského parlamentu na zasedání ve Štrasburku.

V létě 2001 se podobné zvěsti začaly objevovat s ještě větší intenzitou.

Dvacátého osmého června oslavil Usáma bin Ládín v exilu čtyřicáté čtvrté narozeniny. Víceméně ve stejné době postavili američtí agenti ze CIA na poušti v Nevadě věrnou repliku kamenné budovy, v níž se – jak vyplývalo z fotografií pořízených výzvědnými letouny – bin Ládín pravidelně objevuje, kdykoli v Kandaháru navštíví emíra Umara. Na této maketě Američané řadu týdnů cvičili přesnost raket odpalovaných z bezpilotních letounů Predator, které mohli bez potíží vyslat nad Kandahár, aby saúdského teroristu zabily. Americké vedení však s rozkazem k útoku otálelo. Možná

bralo varování na lehkou váhu. Tajné služby strašily apokalyptickými vizemi atentátů, jimiž měli teroristé přivítat první Vánoce nového tisíciletí. Možná připadaly americkému vedení zkrátka nepravděpodobné (říkalo se: teroristé jsou schopni zaútočit na americké objekty tam, kde se cítí doma, tedy na Blízkém východě, v Asii nebo v Africe, ale neodvážejí se zaútočit na Ameriku v Americe). Možná dál věřilo, že se Usámu podaří nějakým způsobem umlčet. Americký velvyslanec v Pákistánu si pro všechny případy pozval zástupce tálibů mullu Abdula Salama Zajjáfa a nad čajem ho varoval, že Amerika svalí odpovědnost za jakýkoli Usámu teroristický útok na jeho hostitele, tedy na táliby. Možná Američané doufali, že se jim ho podaří zbavit, aniž by vyvolali mezinárodní skandál, jemuž by po Usámově smrti bezpochyby museli čelit.

Popohánění ze strany CIA a varování o útocích plánovaných v Los Angeles a Bostonu bylo připisováno netrpělivosti specialistů z tajných služeb snících o tom, aby mohli v praxi vyzkoušet svoje technické zázraky a definitivně si s nepolapitelným bin Ládinem, který se jim zaryl pod kůži, vyřídit účty. Výzvědné a tajné služby však dál upozorňovaly, že může dojít k útokům na představitele nejbohatších zemí světa, jejichž každoroční setkání se tentokrát mělo konat v Janově. Později CIA varovala, že teroristé plánují útok na Vatikán, kde měl papež přijmout amerického prezidenta. Na nátlak Američanů bylo jejich setkání přesunuto do letní papežské rezidence v Castel Gandolfo. Na žádost rozvědky a tajných služeb odvolal ministr obrany plánovanou zahraniční cestu a ve Washingtonu byly dočasně zrušeny turistické prohlídky Kapitolu a Bílého domu. V New Yorku, Seattlu a Vermontu byli zatčeni podezřelí Arabové s výbušnými látkami a vybavením pro sestrojení bomb. FBI informovala o podezřele vysokém počtu arabských dobrovolníků už přijatých nebo usilujících o přijetí do pilotních škol.

Ke konci léta už šéfové CIA a FBI posílali hlášení tak často a s tak silným varováním, že tím byl Bílý dům upřímně unaven a znuděn.

Na začátku září 2001 byli nejbližší spolupracovníci a důvěrníci Usámy bin Ládina z různých koutů světa upozorněni, aby s ohledem na vlastní bezpečnost nejpozději do desátého září přicestovali do Afghánistánu. Podle anonymních informátorů z pákistánských tajných služeb se toho dne Usáma bin Ládín, jenž byl o několik dní dřív emírem Umarem jmenován hlavním velitelem tálibské armády, podrobil ve vojenské nemocnici v Rávalpindí dialýze, protože ho trápily nemocné ledviny.

V úterý ráno jedenáctého září unesená letadla pilotovaná sebevraždnými atentátníky narazila před očima milionů televizních diváků po celém světě do budovy ministerstva obrany – washingtonského Pentagonu – a do věží Světového obchodního centra na Manhattanu. Zničila symboly Ameriky i její moci a pod troskami pohřbila tisíce lidí.

Vypadalo to, že se tak naplnila hrozba Usámy bin Ládina. Právě on před lety světu oznámil: „Vyhláшуji válku ďáblovi, jímž je Amerika. Budu proti ní bojovat, dokud mi budou stačit síly, až do vítězného konce. Takový je cíl mého života.“

O dva měsíce později našli Američané pátrající po Usámovi v jeskyních afghánských hor kazetu, na níž bylo zachyceno setkání Usámy s jistým Arabem. Bin Ládín mu vyprávěl, že toho dne večer (když v Americe svítalo, v Afghánistánu už zapadalo slunce) schválně zapnul rozhlasový přijímač, aby si poslechl zprávy ze světa. O tom, že právě toho dne se něco stane, věděl už čtyři dny. Říkal také, že celou operaci vedl Egypťan Muhammad Atta, a piloti, kteří byli pro tuto zoufalou misi vybráni, až do okamžiku, kdy nad letouny převzali kontrolu, netušili, co je čeká. Když Usámovi společníci shromáždění spolu s ním kolem rádia uslyšeli o letadle, které narazilo do věže Světového

obchodního centra, vykřikli radostí. Usáma je však utišil a nařídil jim trpělivě čekat, jak se události dál vyvinou. Svému arabskému hostu se svěřil, že podle polohy mrakodrapů a konkrétní hodiny útoku provedli kalkulaci teoretického počtu obětí. „Byl jsem větší optimista než jiní, domníval jsem se, že se po nárazu letadel a požáru vyvolaném explozí palivových nádrží zhroutí horní patra mrakodrapů. S větším účinkem jsme nepočítali,“ vyprávěl Usáma arabskému hostu. „Nevěřili jsme, že se obě věže úplně sesypou.“ O dva dny dřív spáchali Arabové vydávající se za novináře sebevražedný bombový atentát, při němž zahynul Ahmad Šáh Masúd.

14

Byli dva a všude chodili spolu. Mladší z nich, v brýlích, byl vysoký a měl světlejší pokožku. Představoval se jako Muhammad Karím Tušání. Starší, těsně před čtyřicítkou, se jmenoval Muhammad Kásim a připomínal spíš Berbera než Araba. Byl podsaditý, měl silný krk, svalnatá ramena a stehna, vypadal jako atlet. Během jedné z večeří se svěřil, že několik let trénoval box.

Starší z obou mužů hovořil jen arabsky, takže většinu času mlčel. Naopak mladší uměl anglicky a francouzsky. Vyprávěl, že pocházejí ze severní Afriky, ze zemí Maghrebu, pasy ale měli belgické. Tvrдили, že jsou novináři – mladší Karím byl reportér, sportovně založený Kásim kameraman. Do Bohem i lidmi zapomenuté vesnice Chodža Bahauddin přišli údajně proto, aby pořídili rozhovor s Ahmadem Šáhem Masúdem.

Fahim Dašti s nimi při čekání na Masúda strávil osm dní. Fahim, dvacetiletý štíhlý a drobný mladík z údolí Pandžšír, velitele Masúda znal, ale až teď ho měl poprvé v životě filmovat. Spolu se svým přítelem Ásimem z povstaleckého ministerstva zahraničí přišli na nápad, že film o Masúdovi by se mohl v Evropě a Americe stát jeho vizitkou. Vzpomínali si totiž na zahraniční novináře, kteří se za Masúdem před lety prodírali horami. Jejich články, fotografie a filmy tohoto velitele proslavily.

Masúd měl jako obvykle zpoždění. V Chodža Bahauddin se měl objevit už před týdnem. Čekání se nemilosrdně